

איסורי העריות

לפרשת אחרי מות (ע"פ שעוריהם של הרב סמט והרב מאיר שפיגלמן)

2. איסורי העריות בפרשתנו

אישה על...	אישה על...	אישה על...	אישה על...
אב	בן	אם	אב
בעל האם	בן חורג	אשת אב	בת חורגת
אח	אח	אחות	אחות
נכד	סב	נכדה	סבתא
בן בעל-האב	בן בעל-האם	בת אשת-האב	בת בעל-האם
אחי האב	בן האח	אחות האב	בת האח
אח האם	בן האחות	אחות האם	בת האחות
אחי האב	בן אחי-הבעל	אשת אחי-האב	בת האח
בעל הבת	אב הבעל	אשת הבן	אם האישה
בעל האחות	אחי הבעל	אשת האח	אחות האישה
בן הבעל	בעל האם	בת האשה	אשת האב
נכד הבעל	בעל הסבתא	נכדת האשה	אשת הסב
אח הבעל	בעל האחות	אחות האשה	אשת האח

3. מסכת יומא דף סז ע"ב ומקבילה לה בספרא בפרשתנו

תנו רבנן: 'את משפטי תעשו' - דברים שאלמלא לא נכתבו, דין הוא שייכתבו. ואלו הן: עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים וגזל וברכת השם. ואת חקתי תשמרו' - דברים שהשטן משיב עליהן, ואלו הן: אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח. ושמא תאמר: מעשה תוהו הם, תלמוד לומר: 'אני ה' - אני ה' חקקותי ואין לך רשות להרהר בהן.

1. ויקרא פרק י"ח - פרשת העריות

מחצית א':

נאום מבוא: (א) ויִדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ג) כִּמְעַשֶׂה אַרְצָךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַתְּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אַרְצָךְ כַּנְעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקֻתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ: (ד) אֵת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֵת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ה) וְשִׁמְרַתֶּם אֵת חֻקֹּתַי וְאֵת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאָדָם וְחִי בָהֶם אֲנִי יְהוָה:

איסורי עריות שהן "שאר בשר": (ו) אִישׁ אִישׁ אֵל כָּל שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלוֹת עֲרוּהָ אֲנִי יְהוָה: (ז) עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלַה אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלַה עֲרוֹתָהּ: (ח) עֲרוֹת אִשְׁתְּ אָבִיךָ לֹא תִגְלַה עֲרוֹת אָבִיךָ הוּא: (ט) עֲרוֹת אֲחוֹתֶיךָ בֵּית אָבִיךָ אוּ בֵּית אִמְךָ מוֹלְדֹת בֵּית אוּ מוֹלְדֹת חוּץ לֹא תִגְלַה עֲרוֹתֶיךָ: (י) עֲרוֹת בֵּית בְּנֵךְ אוּ בֵּית בִּתְךָ לֹא תִגְלַה עֲרוֹתֶיךָ פִּי עֲרוֹתֶיךָ הֵנָּה: (יא) עֲרוֹת בֵּית אִשְׁתְּ אָבִיךָ מוֹלְדֹת אָבִיךָ אֲחוֹתֶיךָ הוּא לֹא תִגְלַה עֲרוֹתָהּ: (יב) עֲרוֹת אֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלַה שָׂאֵר אָבִיךָ הוּא: (יג) עֲרוֹת אֲחוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלַה פִּי שָׂאֵר אִמְךָ הוּא: (יד) עֲרוֹת אֲחֵי אָבִיךָ לֹא תִגְלַה אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב דְּדַתְךָ הוּא: (טו) עֲרוֹת פְּלִתְךָ לֹא תִגְלַה אִשְׁתְּ בְּנֵךְ הוּא לֹא תִגְלַה עֲרוֹתָהּ: (טז) עֲרוֹת אִשְׁתְּ אֲחִיךָ לֹא תִגְלַה עֲרוֹת אֲחִיךָ הוּא:

מחצית ב':

איסורי עריות שונים שאינם "שאר בשר": (יז) עֲרוֹת אִשֶּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלַה אֵת בֵּית בְּנָהּ וְאֵת בֵּית בִּתְּהָ לֹא תִקַּח לְגִלוֹת עֲרוֹתָהּ שָׂאֵרָה הֵנָּה זַמָּה הוּא: (יח) וְאִשֶּׁה אֶל אֲחֻתָּהּ לֹא תִקַּח לְצָרָר לְגִלוֹת עֲרוֹתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: (יט) וְאֵל אִשֶּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלוֹת עֲרוֹתָהּ: (כ) וְאֵל אִשֶּׁת עַמִּיתְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתְךָ לְזָרַע לְטַמְאָה בָּהּ: (כא) וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְאָךְ וְלֹא תִחַלֵּל אֵת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: (כב) וְאֵת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכַּבִּי אִשֶּׁה תוֹעֵבָה הוּא: (כג) וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתְךָ לְטַמְאָה בָּהּ וְאִשֶּׁה לֹא תַעֲמֹד לְפָנַי בְּהֵמָה לְרַבְעָה תַבֵּל הוּא:

נאום סיום: (כד) אֵל תִּטְמְאוּ בְּכָל אֵלֶּה כִּי בְּכָל אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנִיכֶם: (כה) וּתִטְמְאוּ אֶרֶץ וְאֶפְקֹד עֲוֹנָה עָלֶיהָ וּתְקַא אֶרֶץ אֵת יִשְׁבִּיָּהּ: (כו) וְשִׁמְרַתֶּם אִתְּם אֵת חֻקֹּתַי וְאֵת מִשְׁפָּטֵי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה הָאֲזָרַח וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם: (כז) כִּי אֵת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עָשׂוּ אֲנִישֵׁי אֶרֶץ אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם וּתִטְמְאוּ אֶרֶץ: (כח) וְלֹא תִקַּא אֶרֶץ אֲתֶכֶם בְּטַמְאָכֶם אֵתָּה כְּאֲשֶׁר קָאָה אֵת הַגּוֹי אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם: (כט) כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרַתוּ הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשֵׂת מִקְרַב עַמָּם: (ל) וְשִׁמְרַתֶּם אֵת מִשְׁמְרֹתַי לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

הימצאן עמו לפעמים, ומתיר שישא אדם נשים רבות למאות ולא לפים. ומה יזיק אם יישא את בתו לבדה כמותר לבני נח (סנהדרין נח ע"ב), ויישא שתי אחיות כיעקב אבינו, ואין לאדם נישואים הגונים כמו שישא את בתו לבנו הגדול ממנה, וינחילם בנחלתו ויפרו וירבו בביתו, כי הארץ לא תהו בראה לשבת יצרה (ישעיה מ"ה, יח). ואין בידינו דבר מקובל בזה, אבל כפי הסברא יש בעניין סוד מסודות היצירה...

11. הלל צייטלין באגרת האחת עשרה אל הנוער היהודי

אני תמה מה ראו אחדים מחכמי ישראל החשובים (כמו רמב"ם במורה נבוכים חלק ג, פרק מט) לבדות מלבם טעמים לאיסורי עריות, ואחרים אומרים (כמו רמב"ן, ויקרא י"ח, ו) שאת איסורי עריות ניתן להבהיר רק על פי סוד, שעה שהתורה עצמה מסבירה את טעמה האמתי בשפה ברורה ופשוטה.

התורה אומרת בפשטות: 'ערות אביך וערות אמך לא תגלה - אמך הוא לא תגלה ערותה', 'ערות אשת אביך לא תגלה - ערות אביך הוא, 'ערות בת אשת אביך מולדת אביך - אחותך הוא לא תגלה ערותה', וכך כל שאר העריות כסדרן, כאשר המחצית השנייה של הפסוק מפרשת טעמה של מחציתה הראשונה. אם האישה היא אמך או אחותך וכיו"ב אסור לך לקיים אתה יחסי-מין. אם אתה מקיים קשרי מין עם אחותך או עם קרובה אחרת שהתורה מונה, אתה מעליב את **האחות** שבאחותך, אתה פוגע בכבוד הקרובה שבקרובת משפחתך. אם אתה ניגש אל אישה מתוך תאוה ותשוקה מינית, לא ייתכן עוד שתתייחס אליה בכבוד האמתי והראוי לה. להתייחס אל אישה כלשהי בכבוד ובהוקרה עמוקה ובעת ועונה אחת לקיים עמה יחסי-מין, אלה הם, באמת, תרתי דסתר, אף על פי שבני-אדם אינם מוכנים להודות בכך.

אחדים מחכמי המוסר הבינו אך מעט עניין זה. היה זה טולסטוי שהבין אותו ביסודיות ולכל עומקו. עד שבא טולסטוי לא היה איש שראה בבהירות כזאת, עד כמה אין האהבה המינית הרגילה מאפשרת לכבד באישה את אישיותה. התשוקה המינית רואה באישה חפץ, אמצעי, שעשוע ולא אישיות, שלה חיים משלה ותשוקות משלה. כאשר טולסטוי מלמד את האדם שלא יתייחס אל אישה מתוך הרהורי עברה ותאוה מינית, כאילו אמר לו לראות בכל אישה את אחותו. במקום שקיימת אהבת-אדם באשר הוא

אדם, אין מקום ליחסי-חטא ותאוה... אילו רצינו להגשים בעקביות השקפה זו, כי אז לא היה מנוס אלא להגיע למסקנותיו של טולסטוי ב"קרייצרובה סונטה" שלו, אולם התורה אינה יכולה להגיע למסקנות כאלה, מפני שהן נגד החיים, והתורה - תורת חיים היא. על כן הפעילה התורה עיקרון זה בכל חומרתו רק במקום שיכלה להפעילו. היא הפעילה אותו לגבי עריות. יראה האדם בקרובי משפחתו בני-אדם בלבד ולא אמצעי לסיפוק תאוותיו המיניות.

התורה רואה לפניו שלושה סוגים של קרובות-משפחה: ישנן קרובות שנאסרו כדי שלא לפגוע בכבוד אישיותו ('אמך הוא', 'אחותך הוא' וכו'), אחרות נאסרו, מפני שהאישיות של בני-אדם נוספים נפגעת על ידי כך ('ערות אביך הוא', 'שאר אביך הוא' וכו'), עוד אחרות נאסרו, מפני שיש בכך משום חטא הפוגע באישיותו של האדם עצמו ('ערותך הנה').

אחרי כל אישה שנאסרה, מטעימה התורה בשפה ברורה למדי את משמעות האיסור: 'אחותך הוא', 'שאר אביך הוא', 'ערותך הוא', כאילו אמרה: במקום שאתה חייב לקיים קשר ידידותי טהור, אסור לך לקיים יחסי-מין. למה, אם כן, לבקש טעמים בדויים מן הלב, כאשר התורה עצמה מבהירה את טעמיה במילים קצרות, ברורות, פשוטות? כלום אין זה ברור, שזאת ורק זאת הייתה כוונת התורה? וכל אותם חצאי פסוקי, כפי שהובנו עד כה, כלום אין הם אלא חזרות שלא לצורך?

4. הרמב"ן בפירושו לפסוק ו

והנה העריות מכלל החוקים, דברים שהם **גזרת מלך**. והגזרה הוא הדבר העולה על דעת המלך, שהוא החכם בהנהגת מלכותו, והוא היודע הצורך והתועלת במצווה היא שיצווה בה, ולא יגיד אותו לעם, זולתי לחכמי יועציו.

5. ספרא לפרשת קדושים (לפרק כ' פסוק כו)

ר' אלעזר בן עזריה אומר: מניין שלא יאמר אדם: אי אפשי (- איני רוצה) ללבוש שעטנז, אי אפשי לאכול בשר חזיר, אי **אפשי לבוא על הערוה**, אבל איפשי, מה אעשה ואבי שבשמים גזר עליי כך...

6. הרמב"ם בפרוש המשניות "שמונה פרקים" - פרק ו'

... שהאדם המעולה "הרי הוא זה שנמשך במעשהו... ויעשה הטובות והוא מתאוה ומשתוקק להן", ואילו המתאוה לפועל הרע, אף על פי שלא יפעלהו, הוא בדרגה נמוכה יותר. שהרעות אשר הן אצל הפילוסופים רעות - הן אשר אמרו שמי שלא יתאוה להן יותר טוב ממי שיתאוה להן וימשול בנפשו מהן, והם הדברים המפורסמים אצל בני האדם כולם שהם רעות, כשפיכות דמים, וגנבה, וגזל... וכיוצא באלה. והן המצוות אשר יאמרו עליהן החכמים עליהם השלום "דברים שאלמלי לא נכתבו ראויים היו לכתבן"... אבל הדברים אשר אמרו החכמים שהמושל בנפשו מהם (- כלומר: שהוא מתאוה להם ושומר נפשו מלעשותם) יותר טוב, ושכרו יותר גדול - הן המצוות השמעיות, וזה נכון, כי אלמלא התורה לא היו רעות כלל, ולפיכך אמרו שצריך אדם להניח נפשו על אהבתם, ולא ישים מונעו מהם אלא התורה.

...לא אמר: 'לא יאמר אדם אי אפשי להרוג את הנפש, אי אפשי לגנוב... אלא אפשי ומה אעשה' וכו', ואמנם הביא דברים כולם שמעיים: בשר בחלב, לבישת שעטנז ועריות. **ואלה המצוות וכיוצא בהן הן אשר יקראן ה' 'חקותי' אמרו:** 'חוקים שחקקתי לך, ואין לך רשות להרהר בהם, ואומות העולם משיבין עליהן, והשטן מקטרג עליהן, כגון פרה אדומה ושעיר המשתלח'.

7. הרמב"ם במורה הנבוכים חלק ג פרק כו

שהמצוות **כולן** יש להן סיבה, ומפני התועלת ציווה בהן... ואלו הנקראים 'חוקים' כגון השעטנז ובשר בחלב ושעיר המשתלח, אשר דיברו עליהם ז"ל ואמרו: 'דברים שחקקתי לך אין לך רשות להרהר בהן והשטן מקטרג עליהן ואומות העולם משיבין עליהן' - אין המון החכמים סוברים שהם דברים שאין להם טעם כלל... אלא... שיש להן טעם... אלא שהוא נעלם ממנו, אם מחמת קוצר שכלנו, או לחוסר ידיעתנו... אותם אשר תועליותיהם ברורים **אצל ההמון** נקראים משפטים, ואלה שאין תועלתם ברורה **אצל ההמון** נקראים חוקים.

8. הרמב"ם בספרו מורה הנבוכים (חלק ג פרק מט)

איסור העריות - העניין בכולן למיעוט התשמיש ותיעובו, ולהסתפק ממנו במועט שבמועט... והעריות בכללותן כוללן עניין אחד... שכל אחת מהן מצויה עם האדם תמיד בביתו, והיא קלה להימצא לו וקרוב להשיגה, ואין טורח במציאתה... ואילו היה דין הערוה כדין הפנויה, כלומר שיותר לישא אותה ויהיה בה רק איסור היותה בלתי-נשואה, היו רוב בני האדם נכשלים בזנות עמהן תמיד. וכיוון שנאסרה ביאתן לגמרי והורתענו מכך בהרתעות חמורות... ושאין שום דרך לביאתן של אלו, הושג הביטחון מן הגישה אליהן, ובטלו ההרהורים בהן.

9. ראב"ע בביאורו לפסוק ו

ובעבור שיצר לב האדם כבהמות, לא ייתכן לאסור כל הנקבות, והנה אסר כל הנמצאות עמו בכל עת.

10. רמב"ן בביאורו לפסוק ו

וזה טעם חלוש מאוד, שיחייב הכתוב כרת על אלה בעבור